

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 474/2014-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. septembra 2014 predbežne prerokoval sťažnosť T. D. a K. D., zastúpených advokátom JUDr. Jurajom Bizoňom, advokátska kancelária Bizoň & Partners, s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 8 NcC 8/2014-176 z 21. marca 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť T. D. a K. D. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. júla 2014 doručená sťažnosť T. D. a K. D., (spolu ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. Jurajom Bizoňom, advokátska kancelária Bizoň & Partners, s. r. o.,

Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 NcC 8/2014-176 z 21. marca 2014 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“ alebo „napadnuté uznesenie“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu v konaní vedenom Okresným súdom Nitra (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 25 C 9/2014 o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vzniesli námietku zaujatosti zákonného sudcu P. H., a to podaním doručeným okresnému súdu 5. marca 2014. Sťažovatelia majú v označenom konaní postavenie odporcov v druhom a treťom rade.

Sťažovatelia svoju námietku zaujatosti zákonného sudcu odôvodnili tým, že ich právny zástupca J. B. má nadštandardné vzťahy so zákonným sudcom, čo zakladá dôvodnú pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu vzhľadom na jeho pomer k zástupcovi sťažovateľov.

Zákonný sudca vo svojom vyjadrení k sťažovateľmi vznesenej námietke zaujatosti námietke uviedol, že sa necíti byť zaujatý, síce pozná právneho zástupcu sťažovateľov, ale nie sú v takom blízkom vzťahu, aby to malo vplyv na jeho rozhodovanie vo veci.

Krajský súd napadnutým uznesením rozhodol, že zákonný sudca nie je vylúčený z prerokovávania a rozhodovania veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 25 C 9/2014.

Podľa sťažovateľov uznesením krajského súdu boli porušené nimi označené práva a v podstatnej časti svojej sťažnostnej argumentácie uviedli:

„... Poukazujeme aj na absenciu posúdenia nestrannosti Sudcu Porušovateľom v nadväznosti na tzv. teóriu zdania, proklamovanú ESLP, v zmysle ktorej nestačí, že sudca

je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že samotný Porušovateľ v Napadnutom uznesení priznal, že Právny zástupca resp. Sťažovatelia nadobudli pocit, že Sudca sa javí zaujatý. Táto skutočnosť v zmysle teórie zdania svedčí o zaujatosti Sudcu a nevyhnutnosti jeho vylúčenia z prejednávania a rozhodovania vo veci.

... Vzhľadom na uvedené máme za to, že Napadnutým uznesením došlo k porušeniu našich základných práv, predovšetkým práva na súdne konanie a spravodlivý súdny proces. Poukazujeme na skutočnosť, že v rámci pravidiel FAIR PLAY je nevyhnutné, aby vec rozhodoval sudca, ktorý nie je v žiadnom pomere ani s jedným z účastníkov konania resp. ich právnych zástupcov. V prípade, že danú vec prejednáva a rozhoduje Sudca, nemožno hovoriť o spravodlivej rovnováhe medzi stranami sporu. Aby ani v budúcnosti nevznikli žiadne pochybnosti o nezaujatosti a nestrannosti Sudcu, ako aj o objektívnosti rozhodovania v danej veci, nie je možné akceptovať Napadnuté uznesenie, najmä vzhľadom na preukázané skutočnosti o vzťahu Sudcu a Právneho zástupcu.

... Opätovne poukazujeme, že Sťažovatelia a ich Právny zástupca chcú v konaní postupovať fair-play, avšak obávajú sa, že žalobkyňa zaujatosť Sudcu namietne až keď bude v konaní neúspešná. V takomto prípade len dôjde k prietahom v konaní, preto je vzhľadom na existenciu relevantných dôvodov o vylúčení Sudcu potrebné rozhodnúť už teraz.

... V danej veci dávame ďalej do pozornosti, že Porušovateľ v Napadnutom uznesení len konštatuje, že nevzhliadol žiadne objektívne ani subjektívne dôvody svedčiacie o nestrannosti Sudcu, avšak žiadnym spôsobom sa nevyjadril k jednotlivým skutočnostiam uvedeným v námietke zaujatosti podanej dňa 03.03.2014. ...

... Napadnuté uznesenie je nedostatočne odôvodnené, čím bolo porušené moje právo na súdnu ochranu garantované článkom 46 ods. 1 Ústavy SR a článkom 36 ods. 1 Listiny právo nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi garantované článkom 48 ods. 1 Ústavy SR a článkom 38 ods. 1 Listiny právo na spravodlivý proces a na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom garantované článkom 6 ods. 1 Dohovoru. “

Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd o ich sťažnosti takto rozhodol:

„I. Základné právo Sťažovateľov na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo

nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa článku 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivý proces podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Napadnutým uznesením porušené boli.

II. Uznesenie Krajského súdu v Nitre zo dňa 21. 03. 2014, sp. zn. 8NcC/8/2014-176 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

III. Krajský súd v Nitre je povinný nahradiť Sťažovateľom trovy konania v sume 947,47 Eur... na účet advokátskej kancelárie BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľov prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

V súlade s uvedenými zásadami ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Sťažovatelia v sťažnosti namietali porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením, ktorým krajský súd nevyhovel sťažovateľmi vznesenej námietke zaujatosti zákonného sudcu a rozhodol, že sudca P. H. nie je vylúčený z prerokovania a rozhodovania vecí vedenej okresným súdom pod sp. zn. 25 C 9/2014.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné

záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07, I. ÚS 275/2010).

Zo sťažnosti možno vyvodit', že sťažovatelia vidia porušenie nimi označených práv v tom, že krajský súd v napadnutom uznesení vyslovil podľa nich nesprávne a arbitrárne skutkové a právne závery, pokiaľ ide o posúdenie nimi vznesenej námietky zaujatosti zákonného sudcu.

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu (ako aj práva na spravodlivý proces) je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01), ako aj konkrétne procesné garancie v súdnom konaní. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je v zásade oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je daná v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve (I. ÚS 225/03, I. ÚS 334/08).

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi. Zásada zákonného sudcu predstavuje v právnom štáte jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu. Táto zásada je ústavnou zárukou

pre každého účastníka konania, že v jeho veci bude rozhodovať súd a sudcovia, ktorí sú na to povolaní podľa vopred známych pravidiel, ktoré sú obsahom rozvrhov práce upravujúcich pridelovanie súdnych prípadov jednotlivým sudcom tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený (pre rôzne dôvody a rozličné účely) výber súdov a sudcov „ad hoc“ (m. m. I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07). Rozhodovanie vecí zákonným sudcom (aj súdom) je tak základným predpokladom na naplnenie podmienok spravodlivého procesu.

V tejto súvislosti treba uviesť, že základné právo na spravodlivý proces je za určitých presne vymedzených podmienok definovaných ústavou alebo zákonom obmedziteľné [pri zachovaní princípu proporcionality (II. ÚS 149/09)]. K takému zákonnému obmedzeniu tohto základného práva dochádza aj v dôsledku rozhodnutia o vylúčení sudcu z prerokovania a rozhodnutia veci podľa § 14 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Takéto rozhodnutie je bezpochyby výnimkou zo základného práva na spravodlivý proces a jeho obsahu, ktorý tvorí aj základné právo na nestranný súd alebo na nestranného sudcu.

Ak je rozhodnutie o vylúčení sudcu z prerokovania a rozhodovania vecí, v ktorej sa stal zákonom ustanoveným spôsobom zákonným sudcom, výnimkou, znamená to, že takáto výnimka ako každá výnimka zo základného práva alebo slobody sa musí vykladať reštriktívne, najmä tak, aby sa zachovala podstata a zmysel posudzovaného základného práva (na nestranného sudcu), ako aj podstata a zmysel základného práva na spravodlivý proces.

Podľa § 14 ods. 1 OSP, ktorý obsahuje taxatívne dôvody na obmedzenie základného práva na zákonného sudcu, sa ustanovuje: „Sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.“

K vylúčeniu sudcu z prerokovania a rozhodovania vecí môže dôjsť aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva iba

v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Skutočnosti uvádzané sťažovateľmi v námietke zaujatosti vznesenej proti zákonnému sudcovi a v sťažnosti podľa čl. 127 ústavy však podľa názoru ústavného súdu v danom prípade prijatie takéhoto záveru neumožňuje.

Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia, ktorým krajský súd rozhodol, že zákonný sudca nie je vylúčený z prerokovania a rozhodovania veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 25 C 9/2014, nezistil žiadnu skutočnosť signalizujúcu, že krajský súd postupoval svojvoľne a bez opory v zákone. Krajský súd svoje uznesenie v časti výroku o nevyhlúčení zákonného sudcu relevantne a náležite odôvodnil príslušnými ustanoveniami vzťahujúcej sa právnej úpravy, keď uviedol:

„Podaním doručeným súdu prvého stupňa 05. 03. 2014 právny zástupca odporcov v 2. a 3. rade vzniesol námietku zaujatosti voči zákonnému sudcovi P. H., ktorého žiadal vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci... B. uviedol, že konajúceho sudcu pozná niekoľko rokov, ich vzťahy sa rozvíjali príležitostne a nadobudli rozsah, ktorý je možný označiť ako nadštandardný. V minulosti sa stretávali, zúčastnili sa tenisového turnaja ako partneri v štvorhre, tykajú si. Nadštandardné vzťahy sa začali prejavovať aj v jeho rozhodnutiach v konaniach, kde zastupuje účastníkov. Chce postupovať v zmysle pravidiel FAIR PLAY a nezneužívať v spore výhody vyplývajúce zo vzťahu so sudcom, využijúc právo na nestranný súd. ...

V súvislosti s posudzovaním relevancie vzťahov sudcu a právneho zástupcu účastníka konania z hľadiska § 14 ods. 1 O. s. p. Najvyšším súdom Slovenskej republiky je potrebné uviesť, že rozhodovacia činnosť jeho jednotlivých senátov nebola v minulosti jednotná a judikatúra v tejto otázke sa postupne vyvíjala a napokon ustálila. Špecializovaný senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v tomto smere upozorňuje na konštantné závery, ktoré už zaujal v situáciách, keď sa namietal profesionálny, resp. kolegiálny vzťah medzi sudcom a účastníkom konania – iným sudcom, okolnosť profesionálneho, resp. kolegiálneho vzťahu k účastníkovi ako sudcovi vykonávajúcemu svoju funkciu na tom istom súde

(porovnaj napr. uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. apríla 2010 sp. zn. I Nc 8/2010, z 25. marca 2011 sp. zn. I Nc 18/2011, z 15. apríla 2011 sp. zn. I Nc 26/2011, zo 14. júla 2011 sp. zn. I Nc 39/2011). Najvyšší súd zdôraznil (a na tomto postoji naďalej zotráva), že u takéhoto vzťahu chýba objektívny základ na konštatovanie zaujatosti, pretože vzájomné vzťahy medzi sudcami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak by z takéhoto základu bol vyvodzovaný opačný záver, teda pochybnosti o tom, či takýto sudcovia budú schopní nezaujato a spravodlivo rozhodovať, znamenalo by takéto posudzovanie vlastne, že výlučne pracovný a kolegiálny vzťah medzi sudcami vo všeobecnosti prezumuje porušovanie sudcovských povinností a zásad sudcovskej etiky. Takýto právny výklad je prípustný aj vo vzťahu sudcu a právneho zástupcu účastníka konania. Ak rámec týchto vzájomných vzťahov neprekročí hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti, nemožno mať bez ďalšieho pochybnosti o ich nezaujatosti. Až v prípade, že by vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného vzťahu k právnemu zástupcovi účastníka, pôjde o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti a teda išlo by o dôvod pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. Vzťahy medzi sudcami a právnymi zástupcami účastníkov konania, ktoré však bežný pracovný a kolegiálny rámec neprekráčajú t.j. ak tieto vzťahy spočívajú iba na tom, že sa navzájom poznajú, príležitostne, bežne sa stretávajú, nemajú teda samé osebe povahu dôvodov vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci.

Odvolačí súd posudzujúc námietku zaujatosti v intenciách zhora uvedeného právneho výkladu nevzhliadol žiadne subjektívne ani objektívne dôvody svedčiace o nestrannosti zákonného sudcu. Skutočnosť, že sa s právnym zástupcom odporcov v 2. a 3. rade poznajú a v minulosti sa zúčastnili tenisového turnaja, nedávajú dôvod pre záver o zaujatosti (či už pozitívnej alebo negatívnej) sudcu v prejednávanej veci. Sudca ani právny zástupca nedeklarovali bližší osobný, priateľský vzťah, ktorý by presiahol rámec kolegiálneho vzťahu a poukazovanie na konanie sudcu v inej veci, ktoré malo u právneho zástupcu odporcov v 2. a 3. rade vyvolať dojem pozitívneho vzťahu sudcu je jeho subjektívnym pocitom, ktorý nedáva závery, že sudca prezumuje porušovanie sudcovských povinností. ...

Odvolací súd nezistil žiadne prejavy sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci, k účastníkom konania, ani k ich zástupcom z jeho vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavov, ktoré by svedčili o jeho objektívnej nestrannosti a sudca sa podľa vlastného vyjadrenia necíti byť zaujatý, v dôsledku čoho nie je daná ani subjektívna stránka jeho nestrannosti. Nadriadený súd takto u P. H. nezistil žiadny dôvod zaujatosti objektívnej povahy, pre ktorý by mohli vzniknúť pochybnosti o tom, že tento sudca nebude v predmetnej veci postupovať nezaujato a neutrálne. Preto odvolací súd rozhodol tak, že nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania tejto veci.“

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd vyhodnotil argumentáciu sťažovateľov odôvodňujúcu porušenie nimi označených práv ako nedostatočnú na to, aby na jej základe bolo možné v prípade prijatia sťažnosti na ďalšie konanie zistiť a preskúmať súvislosť medzi napadnutým uznesením krajského súdu a namietaným porušením označených práv. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa už ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľov uvedenými v sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2014